

præget af denne særlige beliggenhed fjernt fra den store verden. Sagt med andre ord: Her er absolut ikke tale om noget forsøg på at overskride de bindinger og begrænsninger, som udspringer af kroppen og stedet som fysiske størrelser. Det er den sociale, lokalt og regionalt forankrede krop og identitet, der står centralt. Neil Blair Christensen kombinerer altså et gammelt tema som kulturel identitet med en ny vinkel i form af cyberspace, der er så godt som ubeskrevet i den arktiske antropologi, selvom internettet er af stigende betydning i de arktiske samfund. Forfatteren skriver selv, at studiet i høj grad er motiveret af at rette op på denne mangel, men også af at relatere diskussionen af cyberspace til andet og mere end cyberspace selv og dermed vise, at grupper, der bruger internettet, ikke nødvendigvis kun eksisterer som sociale grupper i kraft af mediet, men at de også har et „offline“-fundament.

Kapitlet „Going Nowhere to Get Everywhere“ rummer udmærkede og underholdende betragtninger over dét at bedrive cyberspaceetnografi, hvad der kræves af udstyr til en rejse i cyberspace, og hvordan det forholder sig til feltarbejde i mere klassisk forstand. Det beskrives, hvordan forfatteren skaffer (net)informanter fra både Alaska, Canada og Grønland ved at lægge et spørgeskema om brugen, betydningen og virkningerne af internettet ud på en hjemmeside. Feltmaterialet består af spørgeskemaundersøgelsen, der suppleres af interview per e-mail med et antal informanter. Dertil kommer en indholdsanalyse af et større antal hjemmesider fra Arktis og herunder en analyse af, hvordan inuitter præsenterer sig selv i gæstebøger på hjemmesider. Endelig sammenholdes materialet med den regionale etnografiske litteratur.

Bogen er velskrevet og lettilgængelig. Forfatterens pointer er måske ikke overraskende, men nok så væsentlige i forhold til nogle af de mere hårdnakkede forestillinger om inuitter og modernitet, og han argumenterer overbevisende. Bogen er forfriskende læsning i kraft af emnet.

*Bo Wagner Sørensen
Mag.scient. & ph.d.
Kultur- og Sprogødestudier & Center for Ligestillingsforskning
Roskilde Universitetscenter*

Charlotte Holgersson, Pia Höök, Sophie Linghag & Anna Wahl: *Det ordner sig. Teorier om organisation og køn*. Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur 2004. 248 sider. ISBN 87-593-1034-0. Pris: 270 kr.

Fire svenske kønsforskere har skrevet en grundbog, hvori de introducerer forskningsfeltet *køn og organisation*. Bogen blev udgivet i Sverige for to år siden og bliver nu i samarbejde med Center for Ligestillingsforskning (RUC) udgivet i en tilpasset form, så den danske læser bliver præsenteret for statistiske og historiske fakta, der giver indblik i, hvordan det står til med ligestillingen i Danmark.

Det ordner sig er titlen på denne grundbog. „Det ordner sig“ er også et hyppigt anvendt argument i ligestillingsdebatten i Danmark. Argumentet bygger på en overbevisning om, at den skæve kønsfordeling i toppen af den akademiske organisation, det private erhvervsliv og den offentlige sektor (med undtagelse af den kommunale sektor), hvor mænd er dominerende, skyldes et historisk efterslæb, og at det „ordner sig“ således, at den skæve kønsfordeling i ledelsen udligner sig med tiden. Det synes imidlertid ikke at

ske. Bogen giver indblik i kønsforskning, der viser, at den skæve kønsfordeling ikke skyldes „objektive“ forskelle såsom kvalifikationer mellem kvinder og mænd eller manglende ambitioner hos kvinder, hvilke har været legitime forklaringsparametre inden for selvforståelsens forklaringsramme i mange organisationer. Det er den kønsblindhed og opfattelse af organisationer som kønsneutrale arenaer, der er indbygget i denne selvforståelse og i argumentet „det ordner sig“, som forfatterne af denne grundbog forholder sig kritisk til. De forholder sig samtidig kritisk til organisationsteorien, som i lige så udbredt grad bærer præg af kønsblindhed. Bogen gør op med de kønsblinde forklaringsmodeller og tilgange til forståelsen af organisationer ved at introducere et kønsperspektiv på organisationsteorien og præsentere forskning med fokus på strukturelle og kulturelle fænomener og andre mere subtile dynamikker i organisationer.

Bogen er bygget op omkring fire gængse organisationsteoretiske emner: struktur, ledelse, symbolisme og forandring. Under disse emner diskuteres tematikker og vigtige problemstillinger ud fra et kønsperspektiv. Via disse emner argumenterer forfatterne for nødvendigheden af at gå væk fra et fokus på individet som forklaringsobjekt og i stedet se på *relationen* mellem kvinder og mænd og søge forklaringer på organisationsniveau for at kunne begribe kønnenes forskellige positioner.

Bogen har et gennemgående fokus på magtperspektivet og procesperspektivet i forhold til mænd og kvinders forskellige vilkår i organisationer, og den er derfor et tiltrængt bidrag til organisationsteorien. Procesperspektivet er grundlæggende for forståelsen af køn som socialt og kulturelt struktureret, som noget, der skabes over tid i en proces, hvor mange forskellige faktorer spiller ind. Der skabes forestillinger om kvindelighed og mandlighed, som kan forandres med tiden. Disse forestillinger spiller en væsentlig rolle for kønsstruktureringen, dvs. magtrelationen mellem kønnene i en organisation. Magtrelationen kommer ofte, men ikke per definition, til udtryk som mandlig overordning og kvindelig underordning. Gennem forskellige eksempler viser forfatterne, hvorfor magtperspektivet er vigtigt i analysen af organisationer. De viser, hvordan magtaspektet spiller en afgørende rolle i fortolkningen af mænds og kvinders adfærd, og hvordan dette perspektiv på organisationer gør det muligt at belyse mænds og kvinders forskellige forudsætninger for at handle og dermed gør det muligt at forklare kønnenes forskellige vilkår i organisationen.

Bogens opbygning med præsentation af litteratur og forskning inden for de fire emner gør den til et velegnet redskab til videre læsning inden for de enkelte emner for studerende og praktikere, der ikke i forvejen kender til kønsteori eller organisationsteori. Læseren bliver på en letforståelig og overskuelig måde præsenteret for klassikere inden for organisationsteori og forskning af pionerer inden for kønsteori som blandt andet Silvia Gherardi, Rosabeth Moss Kanter og Rosemary Pringle. Den studerende, som ønsker at beskæftige sig med kønsperspektivet i studiet af organisationer, kommer ikke uden om at skulle sætte sig ind i denne litteratur, og i den forbindelse giver grundbogen en forsmag på den mere komplicerede forskningslitteratur. Således indtager bogen en plads mellem avanceret forskningslitteratur og den mere populærvidenskabelige litteratur.

Det er en særdeles vellykket introduktionsbog om forskningsfeltet køn og organisation, fordi den kort og godt giver det overblik og den indsigt, en introduktionsbog skal give. Centrale begreber og tankegange uddybes og forklares og underbygges med konkrete eksempler, hvilket giver læseren indsigt i, på hvilke måder køn kommer til udtryk, og hvilke konsekvenser køn får i praksis. Forfatterne eksemplificerer på interessant vis,

hvordan abstrakte kulturelle og sociale fænomener, som fx kønskonstruktioner og kønsstrukturering, kommer til udtryk i praksis, og hvordan dette metodisk kan belyses. Bogen giver et tilsvarende indblik i måder, hvorpå der kan arbejdes med at fremme ligestilling i organisationer, og den vil derfor også kunne fungere som et praktisk redskab for aktører, der arbejder med ligestillingsmæssige forandringer. Det skal afslutningsvis understreges, at det er en introduktionsbog med primært fokus på at give læseren indsigt i den teoretiske og empiriske forskning inden for feltet. Den indeholder ingen diskussioner om analytiske retningslinjer eller metodiske implikationer ved at studere køn i organisationer. En sådan grundbog har vi stadig til gode.

*Tinna Christiansen Nielsen
Stud.scient.anth.
Institut for Antropologi
Københavns Universitet*

Dorle Dracklé & Iain R. Edgar (eds.): *Current Policies and Practices in European Social Anthropology Education*. The EASA Learning Fields Series, Vol. 2. New York & Oxford: Berghahn Books 2004. 260 sider. ISBN 1-57181-564-3 (hb). Pris: \$75/£50.

Ved EASA-mødet (European Association of Social Anthropologists) i Barcelona i 1996 blev der skabt et netværk for undervisning i antropologi, som står bag de nu to bind om dette emne. Det første bind indeholdt en række artikler om forskellige nationale traditioner for undervisning i antropologi ved europæiske universiteter. I dette andet bind træder vi ind i selve undervisningslokalet og får præsenteret en række refleksioner over indlæringsmetoder og konkrete eksempler på kurser, der har eksperimenteret med disse.

Antropologer er meget opmærksomme på, hvad de gør under feltarbejdet, men de ved stort set intet om, hvad der foregår inden for et andet vigtigt felt: undervisningslokalet. Som redaktørerne og David Mills skriver i introduktionen, er vi ikke videre opmærksomme på, hvordan vi tilegner os og reproducerer vores antropologiske kompetencer. Som fisken, der har svært ved at forklare, hvordan den har lært at svømme, har vi svært ved at forklare, hvorfor vi underviser, som vi gør. Oftest er vi desuden ikke opmærksomme på, at undervisningen kan være et muligt rum, ikke blot til formidling af viden, men også til udvikling af faget. Den konventionelle idé om, at forskning kommer før undervisning, holder ikke altid. Undervisningssituationen byder på en række muligheder for at afprøve nye metoder og tilgange.

Bogen består af tre dele. I den første del diskuteres måder, hvorpå institutionelle og undervisningsmæssige reformer påvirker undervisningen. I den anden del gives en række eksempler på brugen af it og andre medier, og i den tredje del diskuteres andre undervisningsmæssige tiltag med særligt fokus på, hvordan man inddrager de studerendes egne erfaringer i undervisningen. Susan Wright diskuterer i kapitel 2 behovet for at afsætte tid til at gøre brug af vores refleksive praksis i og på undervisningen. De studerende skal opfordres til at reflektere over egen læringsproces og over deres læringsmiljø og dets magtrelationer. Desuden skal vi som forskere selv reflektere over vores arbejdsituation og de magtrelationer, vi arbejder i. Det handler om at bruge grundlæggende